

Treasury Jaarplan 2020

Versie 1.0

Auteur

F.G.A. van Dam

Datum

7 april 2020

C2257694/4665264

Inhoud

Voorwoord	2
1 Korte terugblik 2019	3
2 vooruitblik 2020	4
3 Immunisatievermogen	7
4 Investeringsagenda	11
5 Liquiditeitsprognose	13
5.1 Nadere toelichting over de liquiditeitsplanning 2020 – 2023.....	14
6 Samenvatting en acties.....	17

Voorwoord

Onder Treasury wordt in het Treasury Statuut verstaan: de uitvoering van alle activiteiten die zich richten op het *sturen, beheersen en bewaken* van en het *verantwoorden* over financiële posities, financiële stromen en de hieraan verbonden risico's en kosten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de treasury-functie, treasury beleid en het beheer.

De treasury-functie omvat alle activiteiten die zich richten op het *sturen en beheersen* van, het *verantwoorden* over en het *toezicht houden* op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Het treasury beleid bestaat uit de uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten, de organisatorische en administratieve kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie ter uitvoering van de treasury-functie. Het beleid, en daarmee ook de grenzen van het beleid, zijn vastgelegd in het Treasury Statuut.

Het treasury beheer is de beleidsuitvoering van de treasury-functie, binnen de kaders van het Treasury Statuut. De beleidsuitvoering vindt zijn weerslag in specifieke beleidsplannen. Deze en de realisatie daarvan voor een referentieperiode komen aan de orde in de treasury-paragraaf in respectievelijk de begroting en jaarrekening.

Doel Treasury Jaarplan 2020

In het Treasury Jaarplan worden in het kort de ontwikkelingen over 2019 toegelicht en de doelstellingen voor het komende jaar gedefinieerd, waarbij rekening is gehouden met de in het Treasury Statuut geformuleerde kaders en doelstellingen.

Het Treasury Jaarplan dient als leidraad voor het Treasury Committee in het jaar **2020**. Bij planningen, zeker over een langere periode, is altijd sprake van onzekerheden. Vandaar dat beslissingen op het gebied van treasury te allen tijde worden genomen op basis van de meest actuele inzichten in de ontwikkeling van de liquiditeitsplanning op zowel korte als lange(re) termijn. Als input hebben gediend de begroting **2020**, inclusief de meerjarenraming 2021-2024 en de liquiditeitsplanning 2020-2030.

Bijstellingen en verschuivingen in de ramingen van inkomsten en uitgaven, die na de opstelling van het Treasury Jaarplan bekend worden, moeten direct in de besluitvorming worden betrokken.

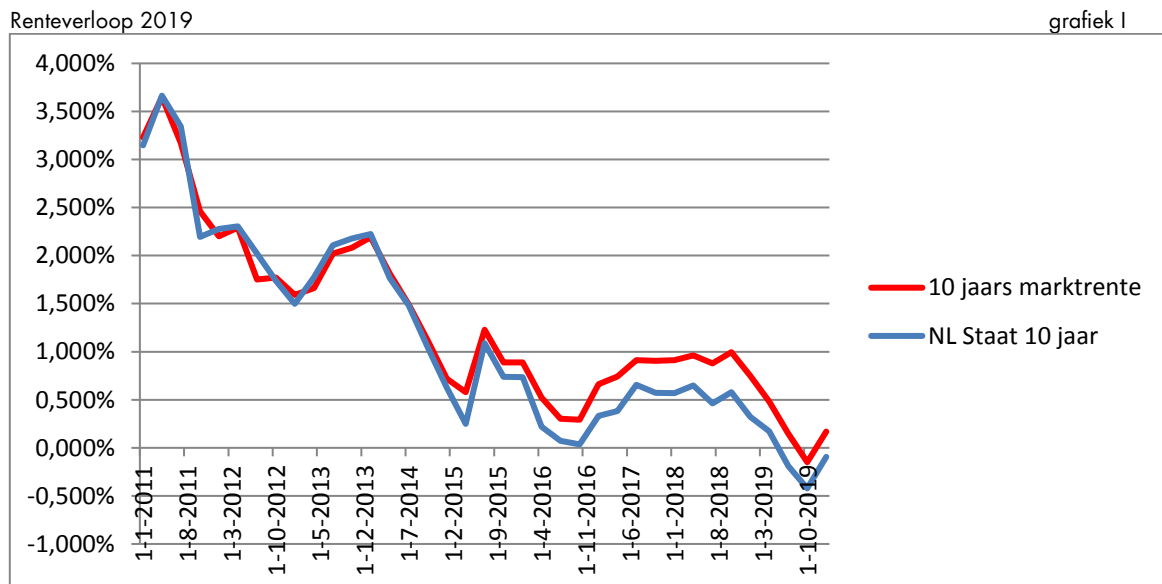
Primair onderscheiden we vanuit Treasury de volgende doelstellingen:

- I. Onze beschikbare middelen in het kader van de immunisatieportefeuille, de investeringsagenda en eventuele andere overtollige middelen moeten veilig zijn belegd, dat wil zeggen tegen de laagst mogelijke risico's;
- II. De beleggingen uit de immunisatieportefeuille moeten minimaal het doelrendement van € 122,5 miljoen structureel opleveren;

Er moeten voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn op het juiste moment ten behoeve van – onder andere – de provinciale investeringen.

1 Korte terugblik 2019

In 2019 heeft de rentedaling zich verder doorgezet. Dit heeft voor beleggers die maar een beperkt beleggingsperspectief hebben grote gevolgen. De provincie mag volgens de wet- en regelgeving, zoals vastgelegd in wet Fido en Schatkistbankieren, alleen middelen uitzetten bij het ministerie van Financiën. Als alternatief mag zij geld uitleenen aan decentrale overheden waar zij geen toezicht op uitoefent, dus gemeenten en waterschappen buiten Noord-Brabant. Daarnaast mag zij middelen uitzetten in het kader van de publieke taak. Hiervoor is afgesproken in de Verordening treasury dat in dat geval Provinciale Staten vooraf in de gelegenheid worden gesteld om wensen en bedenkingen in te brengen. In grafiek 1 laten we zien wat de renteontwikkeling was in 2019 van de 10 jaars marktrente in relatie tot de rente van een 10 jarige Nederlandse Staatslening

De rente van leningen van de Nederlandse Staat houdt lang gelijk tred met de marktrente, maar vanaf 2015 zie je dat de Nederlandse Staat een negatieve spread heeft. Gebruikelijk was dat er bovenop de basisrente een opslag kwam voor bepaalde risico's. Voor Nederland (en ook Duitsland) werd dit deze opslag negatief. Zelfs toen de basisrente onder nul kwam in 2019, zakte de rente voor Nederlandse Staat. Als het Rijk dus geld leent ontvangen ze dus rente. Voor leningnemers is dit dus gunstig, maar voor pensioenfondsen en voor ons, zijn dit "slechte" tijden om leningen te verstrekken.

Zoals getoond is de 10 jaarsmarktrente voor het eerst negatief in 2019. In 2019 zijn er geen leningen verstrekt aan decentrale overheden, terwijl er wel obligaties vervroegd zijn verkocht en er behoorlijk veel liquiditeit is ontstaan. Zowel in de immunisatieportefeuille als de investeringsagenda zijn er middelen beschikbaar gekomen om te herbeleggen, maar is de rente te laag om uit te lenen. We houden de middelen dus tegen 0% (minimum) aan bij de "Schatkist". Daarom zijn we al in 2019 gestart met het onderzoeken van maatregelen die het rendement op de immunisatieportefeuille moeten verhogen.

2 Vooruitblik 2020

Inmiddels is het maart 2020 en de hele wereld lijkt stil te staan, het Coronavirus overheerst wereldwijd alles. Daardoor is – naast het menselijk leed – de economische impact enorm. Veel bedrijven liggen stil of draaien op halve kracht. Hele bedrijfstakken zijn gesloten en de meeste mensen zitten thuis en zijn deels of helemaal niet aan het werk. Niemand weet hoe lang dit gaat duren en wat de uiteindelijke impact is. Het CPB gaf recent aan dat een recessie onvermijdelijk is, minstens 1,2% krimp en met als ‘zwarte’ scenario 7,7% krimp in 2020.

Op alle niveaus – EU, Rijk, provincie en gemeenten – wordt (samen)gewerkt aan economische maatregelen die bedrijven en mensen moeten helpen de komende periode door te komen en om de aangekondigde recessie zoveel als mogelijk te beteugelen.

Eerder gaven we duidelijk aan dat de provincie geen rentevisie heeft. Dat wil zeggen dat wij niet speculeren met onze (her)beleggingen. Maar we streven wel naar een minimaal rendement. In het TJP 2019 was dit 1,5%. Omdat de rente zo ver daalde hebben we in 2019 geen nieuwe beleggingen uitgezet. Wel zijn er obligaties verkocht en gekocht (geswitcht) en zijn er obligaties verkocht en tegen 0% bij de Schatkist geplaatst. In onderstaande tabel geven wij aan wat het verloop is van onze beleggingen in de immunisatieportefeuille in 2019 en de verwachtingen voor 2020:

In miljoenen €		Tabel I		
	2018	2019	2020	Totaal
Vrijval obligaties		0,0		0,0
Vervroegde verkoop obligaties (incl. investeringsagenda)		716,7		716,7
Aflossing Lening Enaxis		107,9		107,9
Aflossing leningen DO's (incl. leningen zonnepanelen)		32,3	17,8	50,1
Aflossingen leningen publieke taak		3,6	3,6	7,2
Totaal her te beleggen		860,5	21,4	881,9
Al belegd		-6,7		-6,7
Restant her te beleggen		853,8	21,4	875,2
Nog te beleggen in 2020	12,9			888,1

Voor 2020 is de ondergrens voor het verstrekken van leningen aan decentrale overheden 0,5%. Dat is erg laag gezien het doelrendement van € 122,5 miljoen. Voor het behalen van het doelrendement is een gemiddeld rendement van 3% tot 3,5% over alle beleggingen nodig.

Vanwege de aanhoudende lage rente is de huidige raming van de inkomsten uit vermogen van structureel €122,5 miljoen. per jaar op termijn niet meer houdbaar en reëel. Een eerste inschatting van een reëel en houdbaar rendement is een mogelijke halvering van het huidig rendement.

Wij zullen de komende periode nader onderzoeken hoe wij uitgaande van structureel lagere inkomsten op termijn kunnen toegroeien naar een nieuw structureel begrotingsevenwicht. Het daarvoor benodigde budget wordt bij de eerste bestuursrapportage aan PS voorgelegd. Halverwege deze bestuursperiode bij de Perspectiefnota 2021 leggen wij de resultaten hiervan aan GS en PS voor en stellen concrete keuzerichtingen voor. Bij de Perspectiefnota 2022 leggen wij

concrete en uitgewerkte voorstellen voor welke vervolgens in de begroting 2023 verwerkt kunnen worden.

In de aanpak structureel begrotingsevenwicht stellen wij de volgende vraag centraal:

Hoe kunnen we stapsgewijs bewegen naar een nieuw en houdbaar structureel begrotingsevenwicht waarbij gekeken wordt naar de totale begroting (inkomsten, uitgaven en de integrale financiële positie) en waarbij er financiële beleidsruimte voor toekomstige provinciebesturen blijft bestaan zodat ook de komende 10 tot 15 jaar ingespeeld kan worden op dan actuele vraagstukken. In de begroting 2023 moet de eerste stap naar het 'nieuwe normaal' worden gezet.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, richten we ons op de volgende deelvragen/
- onderwerpen m.b.t. Treasury in **2020**:

- 1a. Welk rendement is redelijkerwijs te behalen met het huidige immunisatievermogen?
We geven inzicht in een aantal scenario's, inclusief bijbehorende bandbreedtes. We laten daarbij ook zien hoe het rendement en de scenario's zich in periode 2020 – 2030 ontwikkelen.
- 1b. Wat zijn reële alternatieven om het rendement te verbeteren op de (middel)lange termijn, al dan niet in combinatie met het bereiken van de gestelde beleidsdoelen?
Hierbij verkennen we de ruimte die wij als provincie kunnen nemen om het (maatschappelijke) rendement te verbeteren en brengen we de risico's daarvan in beeld. We brengen onder meer in beeld welke rollen de provincie kan vervullen, wie de te betrekken partners zijn en leggen verbindingen met relevante beleidsvelden. Tevens definiëren we de organisatorische randvoorwaarden (tijd, capaciteit en budget) die nodig zijn om meer rendement te kunnen realiseren.

De volgende deelvragen/- onderwerpen worden provincie breed uitgewerkt:

2. De ontwikkeling van de provinciale inkomsten, zoals de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) in relatie tot ontwikkelingen ten aanzien van het provinciale belastinggebied en ontwikkelingen rondom (de verdeelsystematiek van) het provinciefonds. Als gezamenlijke provincies werken we in IPO-verband aan een aanbod aan het nieuwe kabinet waarin we inzetten op een autonome, onafhankelijke en zelfbewuste positie van de provincie als middenbestuur en een daarbij passende financiële verhouding tussen Rijk en provincie(s).
3. Visitatie op de rol en performance van de provincie.
Een commissie van (5-7) externe deskundigen zal aangeven wat er nodig is om als provincie de komende 10 – 15 jaar toekomstbestendig in te kunnen blijven spelen op ontwikkelingen en strategische opgaven die als provincie op ons afkomen, in termen van rolinvulling, nieuwe aandachtsgebieden en opgaven en zaken die nu nog tot ons takenpakket horen, maar die mogelijk minder aandacht behoeven.
4. Doorlichting van de uitgavenkant van de begroting om onder meer inzichtelijk te krijgen welk (financieel) niveau van de begroting ten minste nodig is om de vastgestelde beleidsdoelen te

realiseren. De reserves maken eveneens een onderdeel uit van de doorlichting. We overwegen een extern bureau opdracht te geven voor deze doorlichting om op die wijze een onafhankelijke blik in het doorlichtingsproces te borgen.

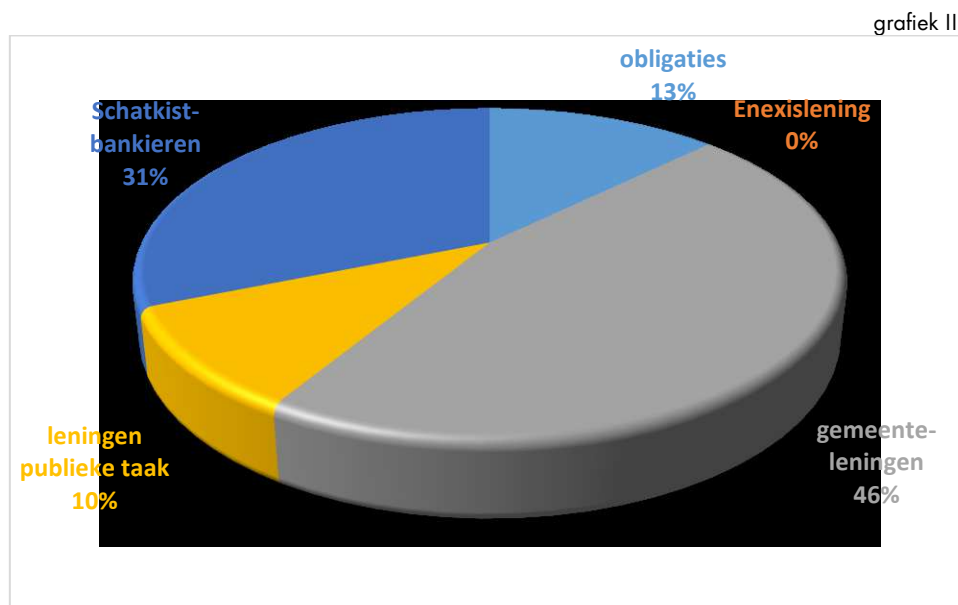
Bij de uitwerking van deze vragen/onderwerpen hanteren we de volgende principes:

- Het immuun houden van de portefeuille;
- Voorzichtigheid bij raming van de inkomsten;
- Geleidelijkheid bij de invoering van het 'nieuwe normaal'.

3 Immunisatievermogen

In 2019 is het totale immunisatievermogen gelijk gebleven op € 2.342 miljoen. Het effect van de verkoop van obligaties en de aankoop van nieuwe obligaties in combinatie met de verkoop van obligaties is verwerkt in het "egalisatiegedeelte" van de rente- en dividendreserve. Het egalisatiegedeelte bedraagt ultimo 2019 € 118,6 miljoen (ultimo 2018 was dat € 133,7 miljoen). Het buffergedeelte is in 2019 met ruim € 15 miljoen toegenomen tot € 197,0 miljoen. Dit is inclusief een storting van € 1,5 miljoen in 2020 ten laste van het jaarrekeningresultaat 2019. Hoewel het bedrag erg hoog lijkt is dit – gezien de rendementsontwikkelingen vanaf met name 2022 – niet het geval. Binnen 6 jaar wordt dit bedrag op basis van de huidige prognoses ingezet voor de afdekking van de tekorten op het doelrendement. Zie daarvoor het verloop in grafiek IV.

De huidige beleggingen in de immunisatieportefeuille (inclusief € 208,9 miljoen aan overtollige liquide middelen die al bij aanvang in 2009 zijn belegd) zijn per 31-12-2019 als volgt verdeeld:

In **2020** zal de dividenduitkering van Enexis € 1,6 miljoen hoger uitvallen dan geraamd, maar vanaf 2021 is de verwachting dat het fors zal afnemen. De raming is gebaseerd op een pay out ratio van 50%. In onze nieuwe meerjarenraming gaan we uit van een winst in 2020 die 25% lager is dan 'normaal' mede vanwege hogere doorbelastingen van de landelijk netwerkbeheerder TenneT die nog niet doorbelast kunnen worden door Enexis in de tarieven. Het dividend over 2020 vindt plaats in 2021. Vanaf 2022 is de verwachting dat de dividenduitkering gehalveerd wordt met vervolgens een jaarlijkse stijging van 5%.

Het verwachte rendement van de immunisatieportefeuille bedraagt in **2020** € 106,4 miljoen (2019: € 121,7 miljoen). Het werkelijke doelrendement bedraagt € 106,2 miljoen. Dat is € 122,5 miljoen minus de niet gemaakte kosten € 16,3 miljoen. Daarnaast is de opgave dat wij in **2020** € 0,4 miljoen aan herbeleggingsrendement verdienen. Hierdoor ontstaat een overschot van ongeveer

(afgerond € 0,5 miljoen) dat, zoals afgesproken en gebruikelijk, wordt toegevoegd aan de rente- en dividendreserve ("buffer").

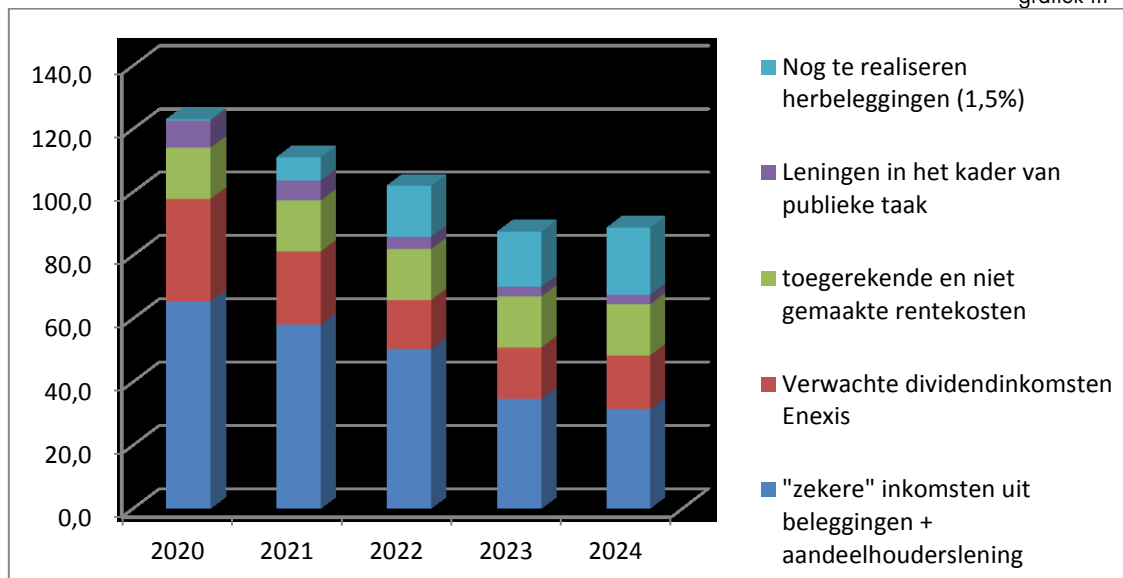
Door de gerealiseerde boekwinsten wordt er een hoger rendement gerealiseerd t.o.v. het Treasury Jaarplan 2019, waardoor er meer "buffer" is ontstaan, die vanaf 2021 zal moeten worden ingezet.

Op basis van de huidige uitzettingen en gerealiseerde vervroegde verkopen tot en met 2019, zijn de beleggingsopbrengsten 2020 tot en met 2024 als volgt:

In miljoenen €	Tabel II				
	2020	2021	2022	2023	2024
Netto Rendementen huidige obl. Portefeuille	3,5	3,5	2,7	1,8	1,7
Boekwinsten a.g.v. verkopen en switches	36,7	29,6	23,1	8,5	6,4
Rente schatkistbankieren (deposito's)	8,2	8,2	8,2	8,2	7,4
Rendement aandeelhouderslening Enexis	-	-	-	-	-
Dividenduitkeringen Enexis	32,4	23,1	15,4	16,2	17,0
Gemeenteleningen (langlopend)	17,0	16,8	16,4	16,1	15,8
Leningen i.h.k.v. de publieke taak (excl. zonnepanelen)	8,6	6,3	3,9	3,1	3,0
Herbeleggingsrendement	0,4	7,3	16,1	17,4	21,2
Totale beleggingsopbrengsten	106,8	94,8	85,9	71,3	72,5
Budgettair opgenomen in MJR	122,5	122,5	122,5	122,5	122,5
Geschat overschot / tekort	-15,7	-27,7	-36,6	-51,2	-50,0
Dekking door financieringsresultaat	16,2	16,2	16,2	16,2	16,2
Mutatie Dividend - en rentereserve	0,5	-11,6	-20,4	-35,0	-33,8
Stand Dividend - en rentereserve ultimo	197,5	185,9	165,5	130,5	96,7

Zoals je kunt zien wordt vanaf 2021 gebruik gemaakt van de opgebouwde "buffer". Omdat het dividend van Enexis afneemt met € 7,7 miljoen is de mutatie van de dividend- en rentereserve veel hoger dan oorspronkelijk verwacht. Bovendien is de herbeleggingsopgave in 2021 € 7,3 miljoen en dat is een behoorlijk hoog gezien de huidige rentestand. Ook de jaren na 2021 zijn de herbeleggingsopgaven zeer hoog en met de huidige rentestand een uitdaging. In de grafiek is de sterke daling van de rendementen goed te zien. In 2024 is de verwachting dat we nog maar € 51,3 miljoen aan "zeker" rendement halen. Op dat moment is ook duidelijk welk deel van het herbeleggingsrendement daadwerkelijk gerealiseerd wordt.

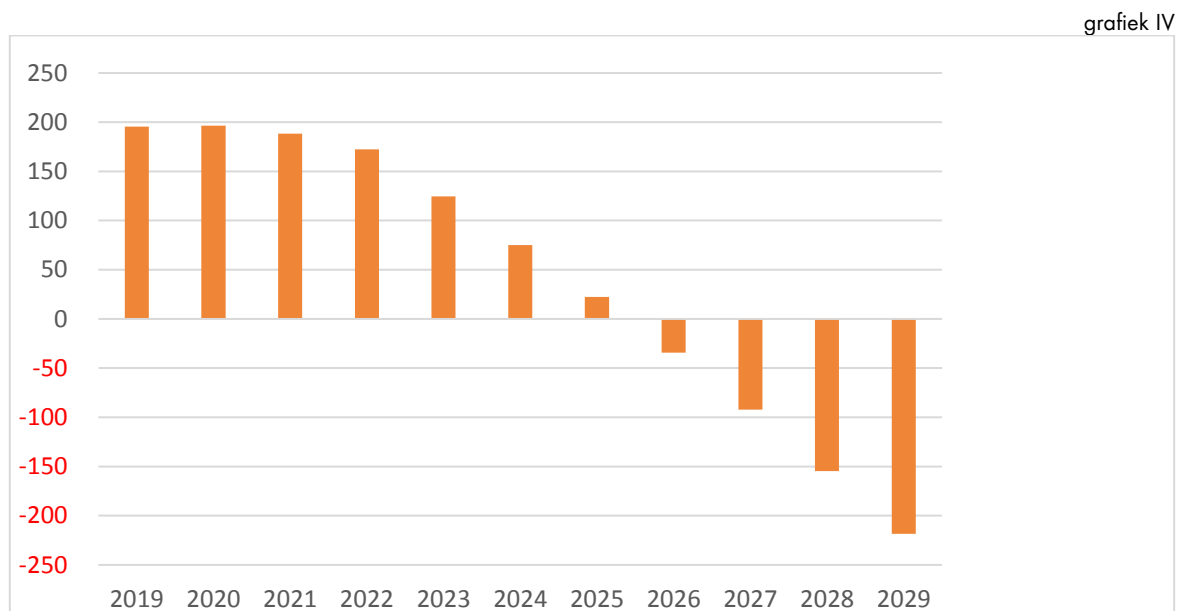
grafiek III

Enkele jaren geleden zijn we al gestart met het zoeken naar alternatieven voor onze herbeleggingen omdat ons beleggingsperspectief maar zeer beperkt is. Op dit moment zijn er in ieder geval twee projecten die concreet worden, namelijk de (her)financiering van Enexis ten behoeve van de verwachte investeringen die nodig zijn voor uitbreiding van het netwerk en om het netwerk aan te passen aan de transitie van de opwekking van duurzame energie. Daarnaast wordt onderzocht of de provincie strategische landbouwgronden kan verwerven en in erfpacht uitgeven ten behoeve van het realiseren van provinciale doelen, zoals aan bodem, water en lucht. Beide initiatieven zouden op dit moment een hoger rendement kunnen realiseren dan in de markt (uitlenen aan decentrale overheden en schatkistbankieren) mogelijk is.

Aan het besluit van PS om € 100 miljoen beschikbaar te stellen voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed via "Bewust Investeren" is nog geen uitvoering gegeven, omdat er nog geen gemeente in onze provincie zijn die hieraan deelnemen. Mogelijk dat in 2020 de eerste gemeente het besluit neemt om via "Bewust Investeren" haar maatschappelijk vastgoed gaat verduurzamen, zoals een frisse en gezonde school.

Het verloop van de Dividend – en rentereserve heeft het volgende verloop tot en met 2030:

Op basis van de huidige verwachtingen zal in 2026 de dividend- en rentereserve onvoldoende zijn om het rendement tot € 122,5 miljoen aan te vullen. Daarom worden de acties ingezet zoals in hoofdstuk 2 zijn opgenomen en integraal onderdeel zijn van de Perspectiefnota 2020.

4 Investeringsagenda

Voor de totale investeringsagenda is ultimo 2019 € 1 miljard beschikbaar. Het overtollige deel dat is opgebouwd tot en met 2019 van € 5,6 miljoen zal in **2020** aan de Dividend- en rentereserve worden toegevoegd. Over de jaren 2020 t/m 2026 wordt in totaal € 1,4 miljoen aan rente uitgekeerd over de beleggingen. In **2020** zal ook het restant van de Escrow m.b.t. de verkoop van Attero worden uitgekeerd aan de voormalige aandeelhouders en zullen enkele SPV's worden geliquideerd. De ontvangsten die daaruit komen zullen ook worden toegevoegd aan de Dividend- en rentereserve. Deze bedragen zijn nog niet verwerkt in het verloop van de Dividend- en rentereserve zoals gepresenteerd in grafiek IV op pagina 10.

In onderstaande tabel geven wij een overzicht zoals in de jaarrekening 2019 is opgenomen

In miljoenen €

Tabel III

Investeringsvoorstel (bedragen x € 1 mln)	Oorspr. bedrag	Max. beschikba ar	Realisatie t/m 2019	Raming 2019 e.v.+ gealloceerd	Nog niet gealloceer d
Energietransitie ¹⁾	€ 71,20	€ 59,20	€ 48,99	€ 10,20	€ 0,00
Landschappen van allure ²⁾	€ 56,15	€ 53,90	€ 51,92	€ 1,98	€ 0,00
Brabant C / BCH	€ 50,00	€ 35,00	€ 22,33	€ 12,50	€ 0,02
Sportplan 2016	€ 40,00	€ 38,40	€ 38,40		€ 0,00
Grote erfgoedcomplexen	€ 61,50	€ 39,00	€ 28,15	€ 10,85	€ 0,00
Apparaatskosten 1 ^e tranche	-	€ 7,44	€ 7,44	€ 0,00	€ 0,00
Totaal 1^e tranche	€ 278,85	€ 232,94	€ 197,23	€ 35,68	€ 0,02
Groen Ontwikkefonds Brabant ⁴⁾	€ 240,00	€ 235,00	€ 177,84	€ 57,16	€ 0,00
Innovatiefonds Brabant ³⁾	€ 125,00	€ 125,00	-/-€ 20,40	€ 145,40	€ 0,00
Energiefonds Brabant ³⁾	€ 60,00	€ 60,00	€ 3,10	€ 56,90	€ 0,00
Breedbandfonds Brabant/agenda digitalisering ⁷⁾	€ 50,00	€ 9,00	€ 0,91	€ 7,03	€ 1,07
Economische structuurversterking ⁷⁾		€ 20,00	-	-	€ 20,00
Energietransitie ⁷⁾ en ⁸⁾		€ 16,00	-	€ 8,00	€ 8,00
Blijfklimaat		€ 5,00			€ 5,00
Apparaatskosten 2 ^e tranche	€ 19,00	€ 4,00	€ 1,20	€ 2,16	€ 0,64
Totaal 2^e tranche	€ 494,00	€ 474,00	€ 162,77	€ 277,05	€ 34,19
Transitie agrofood	€ 15,00	€ 14,40	€ 10,82	€ 3,58	€ 0,00
Energietransitie ⁵⁾	€ 20,00	€ 19,20	€ 13,49	€ 5,23	€ 0,48
Energieneutrale woningen	€ 8,00	€ 7,70	€ 5,94	€ 1,76	€ 0,00
Ecologische structuurversterking	€ 50,00	€ 48,00	€ 22,50	€ 25,50	€ 0,00
Deltaprogramma	€ 30,00	€ 28,80	€ 28,80	€ 0,00	€ 0,00
Economische structuurversterking ⁶⁾	€ 150,00	€ 144,00	€ 105,61	€ 28,01	€ 10,38
Cultuur en leefbaarheid	€ 20,00	€ 19,20	€ 13,90	€ 5,20	€ 0,10
Apparaatskosten 3 ^e tranche	-	€ 11,70	€ 11,70	-	€ 0,00
Totaal 3^e tranche	€ 293,00	€ 293,00	€ 212,76	€ 69,28	€ 10,96

- 1) Exclusief Clean Tech fonds, deze is in 2013 betaald uit de algemene middelen. Restant € 9,4 miljoen is gealloceerd voor afdekking lening aan Biobasedfonds bij de BOM.
- 2) Nog in te vullen
- 3) Bedragen zijn volledig gecommiteerd in de vorm van leningen aan de desbetreffende fondsen daarmee dus ook gealloceerd. De bedragen die in de realisatie en ramingen zijn opgenomen hebben betrekking op de verliesvoorziening en dekking van de fondsmanagementkosten. In geval van Innovatiefonds is er een positief beleggingsresultaat gehaald in 2015 dat in 2016 is verantwoord.
- 4) Het gedeelte dat nog niet is opgenomen in realisatie en raming is geïnvesteerd in grond en dus gealloceerd totdat de grond wordt verkocht of ingezet als ruilgrond.
- 5) het deel dat gealloceerd is heeft voor € 3,5 miljoen betrekking op de afdekking van de garantstelling in het kader van Geothermie en € 1,1 mln. Participatiefonds Windmolenpark A16 + 0,23 miljoen. garantstelling Breda
- 6) het deel dat gealloceerd is heeft betrekking op de afdekking van de risico's m.b.t. verstrekte leningen aan (o.a.) MKB-Plusfonds, OneLogistics, HTSM, Photonica en MIT (€ 3,5 mln.)
- 7) Bij het bestuursakkoord 2019-2023 is € 41 miljoen verdeeld vanuit het Breedbandfonds/ digitalisering naar 3 programma's: Economische structuurversterking, Energie en Blijfklimaat
- 8) Met Statenvoorstel 59/19 is besloten om € 8 miljoen van de € 16 miljoen in te zetten voor het uitvoeringsprogramma Energie 2020-2023

Niet alle bestedingen zijn ook daadwerkelijk uitgegeven. Er staat nog een bedrag open aan verplichtingen, maar aan de fondsen zijn wel al bedragen verstrekt als voorschot op de lening. Deze zijn nominaal revolverend, dat wil zeggen dat ze aan het einde van de looptijd (2037) terug betaald zijn.

Tot en met 2019 is dit als volgt:

In €		Tabel IV	
Onderwerp	Verstrekt in 2019	Verstrekt t/m 2019	Maximaal te verstrekken
Innovatiefonds Brabant	18.500.000	43.000.000	125.000.000
Energiefonds Brabant	2.500.000	28.000.000	60.000.000
Breedbandfonds Brabant	- /- 550.000	4.527.112	4.527.112
TOTAAL	20.450.000	75.527.112	189.527.112

Naast deze leningen, is er voor € 27,5 miljoen aan leningen en garantstellingen verstrekt, waarvan we een omvang van revolverendheid van € 18,9 miljoen (70%) verwachten.

Inmiddels is er nog maar een beperkt deel van de totale portefeuille belegd in obligaties. Per ultimo 2019 is dat € 90,5 miljoen. In 2019 is voor een bedrag van € 198,8 miljoen vervroegd obligaties verkocht. Een deel is ingezet om te switchen naar nieuwe obligaties. Er is voor € 108,5 miljoen nieuwe stukken verworven, zodat per saldo de portefeuille in 2019 is gehalveerd van € 180,8 miljoen naar € 90,5 miljoen.

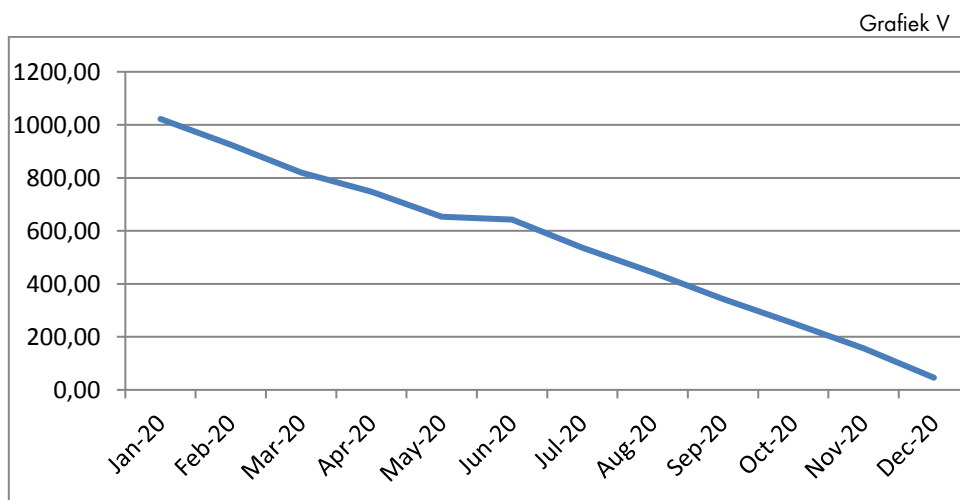
5 Liquiditeitsprognose

De volgende activiteiten worden uitgevoerd om tot betere planning te komen:

1. Rekening houden met de ambities in de begroting en meerjarenraming;
2. Minimaal 3 keer per jaar de liquiditeitsprognose evalueren en bijstellen;
3. Actiever anticiperen op gerealiseerde afwijkingen door eerder te herbeleggen.

Voor **2020** is de verwachting dat het liquiditeitssaldo zal dalen met € 1.076 miljoen (zie grafiek V). Dit is gebaseerd op 85% van de begroting en 30% van de uitstaande verplichtingen, in totaal € 540 miljoen (2019: €515 miljoen) en de geplande trendbreuken € 78 miljoen in **2020**. Hierbij is dan nog geen rekening gehouden met de “overhevelingen uit 2019”. Belangrijke kanttekening is dat er in **2020** € 415 miljoen (2019 € 340 miljoen) aan investeringen (via SIF, BDU of andere Rijksmiddelen) in de planning is opgenomen die mogelijk deels later worden uitgegeven dan gepland. Voor deze grote uitgaven zullen wij goed de vinger aan de pols houden. In **2020** gaan we uit van een herbelegging van ongeveer € 550 miljoen. De herbelegging is gespreid over het jaar, zodat ingespeeld kan worden op onvoorziene ontwikkelingen en is met name afhankelijk van de absolute rentestand. Uit de trendanalyse is namelijk gebleken dat er ieder jaar een onvoorziene gebeurtenis plaats heeft. Voor **2020** is dat inmiddels de Coronacrisis.

Het verwachte verloop in **2020** van het liquiditeitssaldo is als volgt:

Wij kiezen één scenario, waarop gemonitord wordt. Het is zeer lastig om te monitoren als er meerdere scenario's zijn. Het beginsaldo per **2020** bedraagt € 1.122 miljoen. Dit saldo is verplicht ondergebracht bij de schatkist. Hierin is € 70 miljoen (2019: € 117 miljoen) van derden, namelijk Stimulus, BOM Holding en het Nazorgfonds. De wettelijke afspraken over de rente is minimaal 0%. Dat terwijl banken bij zakelijke partijen negatieve rente in rekening brengen op tegoeden die worden aangehouden. Decentrale overheden kunnen desgewenst kortlopende leningen dan ook tegen negatieve rente verkrijgen bij BNG Bank. Als provincie is het dus niet aantrekkelijk om kortlopende leningen te verstrekken als alternatief voor ons tegoed bij de Schatkist.

5.1 Nadere toelichting over de liquiditeitsplanning 2020 – 2023

De kasstromen zijn opgedeeld in drie soorten, namelijk:

Een *operationele*-, een *investerings*- en *financieringskasstroom*.

In onderstaande tabellen wordt in totaliteit en gespecificeerd per kasstroom de verwachting voor de periode **2020** t/m 2024 aangegeven. Een verdere doorkijk is met het ontbreken van een langere meerjarenraming nog minder realistisch.

In € miljoenen

Tabel V

	2020	2021	2022	2023	2024
Kaspositie primo	1.122	46	-137	-185	-192
Operationele kasstroom	-134	-59	23	106	106
Investeringskasstroom	-402	-192	-141	-189	-35
Financieringskasstroom	-541	68	70	75	95
Mutatie	-1.076	-183	-48	-7	166
Kaspositie ultimo	46	-137	-185	-192	-26

De kasposities zullen naar verwachting negatief worden vanaf **2021**. Wij hebben twee mogelijkheden om dit te voorkomen:

- Aantrekken van kasgeldleningen. Dit zijn leningen met een looptijd van maximaal 12 maanden. Volgens de wet Fido zijn deze gemaximeerd op 7% van de jaarlijkse begroting. Voor **2020** (zie paragraaf Treasury van de begroting) is dat maximaal € 77,4 miljoen en/of;
- Het uitstellen van herbeleggingen. Deze zijn in **2021** berekend op € 117,8 miljoen.

Voor beide scenario's geldt dat we ze pas in de loop van **2020** gaan bekijken. Mogelijk ontstaan er weer vertragingen in de uitvoering. Dit keer veroorzaakt door het Coronavirus.

De operationele kasstromen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

In € miljoenen

Tabel VI

operationele kasstroom 2020 - 2024	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Provinciale heffingen	4	4	4	4	4	20
Grondwaterheffing	4	4	4	4	4	19
Motorrijtuigen belasting	266	273	279	286	286	1.391
Dividend Enexis	31	21	15	16	17	100
Dividend Overig	0	0	0	0	0	0
Provinciefonds algemeen	255	255	260	265	271	1.307
Decentralisatie-uitkeringen	16	6	2	2	2	29
Overige inkomsten	34	33	32	31	31	160
<i>Totaal inkomend</i>	610	595	596	610	616	3.026
Uitgaven Exploitatie + kostenverdeling	-744	-654	-573	-503	-510	-2.983
<i>Totaal uitgaand</i>	-744	-654	-573	-503	-510	-2.983
Saldo operationele kasstroom	-134	-59	23	106	106	43

De geplande uitgaven in **2020** van € 744 miljoen zijn hoger dan de realisatie van 2019 (€ 654 miljoen) en wordt veroorzaakt door de uitgaven m.b.t. trendbreuken van € 78 miljoen in **2020**.

De investeringskasstroom geeft de komende jaren het volgende beeld:

In € miljoenen

Tabel VII

Investeringskasstroom 2020- 2024	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Cluster Infra (reguliere investeringen)	-45	-55	-63	-49	-39	-252
Uitgaven Infrafonds + N69	-181	-52	-81	-145	-5	-463
Cluster Bedrijfsvoering	-9	-1	-3	-2	-2	-17
Natuur (PAS / GOB)	-76	-78	-17	13		-159
Ruimte voor Ruimte	6	6	6	6	7	32
Natuur en waterdoelen, zoals stuwdoelen N2000	-10	-9	-1	-11	-1	-32
PHS	-113					-113
Ontwikkelbedrijf (incl. LPM)	45	7	26	0	4	82
Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat	-13	-3	-5			-21
Overige	-6	-7	-3			-16
Totaal	-402	-192	-141	-189	-35	-959

Al sinds 2016 plannen we de bijdrage aan het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS). De verwachting is dat deze (zeker) in **2020** zal worden betaald. Daarnaast heeft de verkoop van de gronden voor het Logistiek Park Moerdijk al eerder plaatsgevonden. Er loopt nog een procedure bij de Raad van State en mogelijk (maar met de Coronacrisis is alles weer onzeker) vindt de onvoorwaardelijke levering en gekoppelde betaling aan de provincie in **2020** plaats.

De financieringskasstroom is een belangrijke kasstroom, waar verstrekte leningen, aflossingen en renteontvangsten samenkomen. Voor de komende jaren zijn de volgende bedragen geraamd die ontvangen per saldo binnenkomen:

In € miljoenen

Tabel VIII

Financieringskasstroom 2020 - 2024	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Rente obligaties (excl. herbeleggingsrente)	5	5	5	3	3	21
Rente lening Enexis	0					0
Rente leningen aan Decentrale overheden	17	17	17	16	16	83
Rente schatkistbankieren	8	8	8	8	8	41
Rente leningen u/g en publieke taak	9	9	5	3	3	31
Vrijval obligaties en leningen aan DCO's	18	18	151	66	201	453
Aflossing leningen u/g en publieke taak	25	107	62	7	7	208
Aflossing deposito's	0	0	0	0	100	100
BTW Compensatiefonds	46	30	30	30	30	166
Herbeleggingsrente	3	6	8	9	11	36
Leningen u/g	-24					-24
Leningen aan Fondsen (2e tranche)	-28	-15	-15	-15	-15	-88
Herbeleggingen immunisatieportefeuille	-549	-118	-201	-53	-268	-1.189
Stimulus, BOM Holding en Narzorgfonds	-70					-70
Totaal	-541	68	70	75	95	-233

Algemeen:

Over al deze verwachtingen en planningen zal in **2020** op kwartaalbasis gerapporteerd worden aan het Treasury committee. Daarvoor zijn wij afhankelijk van informatie van de programmamanagers en projectleiders.

6 Samenvatting en acties

Op basis van het Treasury jaarplan zijn in **2020** de volgende acties voorzien:

1. Samen met onze vermogensbeheerder en treasury–adviseur zullen wij de mogelijkheden verkennen en actief de markt benaderen voor het verstrekken van leningen aan decentrale overheden waar de provincie geen toezicht op houdt en leningen met een maatschappelijk rendement (publieke taak, Vermogen voor Brabant). Deze zijn vooral – maar niet alleen – gericht op verduurzaming, versterking van de economie, ruimtelijke oplossingen (nieuwe woonvormen, gebiedsontwikkeling) en circulariteit;
2. Actief monitoren van de liquiditeitsplanning in relatie tot de realisatie en bijstellen o.b.v. nieuwe inzichten. Hiervoor op kwartaalbasis een rapportage aan het beleidsoverleg Financiën en Treasury Committee voorleggen;
3. Aanhouden van tegoeden voor grote “verbonden partijen”, zoals Nazorgfonds Gesloten Stortplaatsen (al in 2017) en BOM (in 2018) bij de Schatkist, waarmee wordt voorkomen dat er rente wordt betaald over tegoeden;
4. Verdere verbetering van de leningenmodule in de administratie mede in relatie tot de verbetering van SAP HANA;
5. Er zal in **2020** specifiek een voorstel aan GS gedaan worden voor het mogelijk uitstellen van aflossingen (en mogelijk rente) voor leningnemers die negatieve gevolgen ervaren van de Coronacrisis. In lijn met de banken;
6. Er zal extra worden ingezet op een actieve monitoring van de leningen ter voorkoming van defaults en om actueel inzicht te hebben in de nakoming van de verplichtingen tot voldoening van de rente en aflossing door de lening–nemers aan de provincie.